

Okruhy otázek ke státní závěrečné zkoušce

z výtvarné výchovy

společné pro obory Učitelství výtvarné výchovy pro 2.st. základních škol, Učitelství výtvarné výchovy pro střední školy a Učitelství výtvarné výchovy pro střední školy a základní umělecké školy

Cílem SZZ je ověřit, zda je student schopen vnímat dané téma (dílčí otázky) ve vzájemných souvislostech, uvědomit si vnitřní vazby a projevit značnou míru vlastního přístupu ke zvolenému problému.

Státní závěrečná zkouška je veřejná a koná se formou ústního pohovoru před komisí. Student musí v tématice, kterou si vybere, prokázat nejen schopnost vybrat a vymezit klíčové pojmy, ale sledovat problém i v širších souvislostech. V každém tématickém okruhu jsou obsaženy čtyři oblasti výtvarné problematiky:

- 1. Dějiny výtvarného umění volného i užitého.**
- 2. Interpretace výtvarného díla.**
- 3. Výtvarné technologie.**
- 4. Teorie vyučování výtvarné výchovy**

Student by měl, pokud to složení okruhu umožňuje, pojmout odpověď celistvě a problematiku jednotlivých výtvarných oborů sledovat ve vnitřních vazbách a vzájemných souvislostech; tento přístup však neumožňuje všechny dílčí okruhy, kterým je možno věnovat se také samostatně. Student sám rozhoduje v jakém pořadí bude odpovídat na jednotlivé otázky v rámci zadaného okruhu. Základní podmínkou je, aby tematika všech dílčích okruhů byla vyváženě postižena.

Součástí SZZ je i interpretace výtvarného díla, které dostane student k dispozici ve formě reprodukce. Pro interpretaci lze vyjít z těchto hledisek:

1. Určení díla podle oboru, druhu (žánru) a slohu, stylu a historického kontextu.
2. Základní kompoziční a formální prvky výstavby díla.
3. Úvahy o technologické stránce – postup, materiál, technika.
4. Z myšlenkové analýzy díla – souvislost z dobovým myšlením, vkusem, názorovými tendencemi.

Požadavky kladené na studenta při SZZ z výtvarné výchovy vycházejí z cílů vysokoškolského studia výtvarné výchovy připravit kvalifikovaného a kvalitního učitele s velkou mírou kreativity.

Vlastní průběh SZZ:

Student musí započít výklad strukturací otázky, stručnou anotací o čem bude hovořit.

Součástí prezentace studenta u SZZ je předložení portfolia výtvarných prací.

Zkušební okruhy SZZ studia VV

1. Výtvarné umění pravěku
Techniky kresby a kresebné materiály v historickém vývoji.
Vznik a vývoj dětského výtvarného projevu, jeho charakteristické znaky, zvláštnosti jednotlivých vývojových etap dětského výtvarného projevu a specifika iniciace dětské a studentské výtvarné tvorby.
Vztah ontogeneze dětského výtvarného projevu a fylogeneze umění.
2. Výtvarné umění nejstarších zemědělských kultur.
Keramika pravěku a starověku.
Psychologické a sociální předpoklady tvorby. Umění přírodních národů a art brut (výtvarný projev ulice, umělecké projevy psychotiků a mentálně postižených, umění autodidaktů).
Funkce obrazového myšlení ve vizuální komunikaci (teorie J. Piageta a Rudolfa Arnheima)
3. Umění řecké antiky.
Modelování a prostorové vytváření v umění a ve výtvarné výchově, pracovní postupy, materiály. Příklady různých autorských postupů v sochařství a v prostorové tvorbě.
Osnovy, plány, učebnice, technické a materiální vybavení pracovny a kabinetu VV.
Výstavní aktivity, výtvarné činnosti v exteriéru.
4. Římská antika.
Funkce sochařského díla a námětové oblasti sochařství.
Interpretace dětské a studentské výtvarné práce. Analogie mezi projevy dětí a umělců.
5. Raně křesťanské a byzantské umění.
Hlíny, glazury, základní složení, pálení a vybavení keramické dílny.
Artefiletika a arteterapie – shody a rozdíly. Kreativní arteterapie. Diagnostická funkce dětského výtvarného projevu. Využití artefiletických a arteterapeutických modelů iniciace výtvarného projevu ve výtvarné výchově.
6. Románské umění.
Textilní tvorba – tvůrčí možnosti využití klasických a nových technologií. Příklady z historie. Plošná, objektová, prostorová a „akční“ textilní tvorba ve výtvarné výchově na různých typech škol.
Artcentrické, gnozeocentrické, videocentrické a animocentrické pojetí výuky výtvarné výchovy. Koncepce vlastního výukového programu podle Rámcového vzdělávacího programu.
7. Gotická architektura a sochařství.
Tapisérie a její proměny v historickém vývoji (inspirační zdroje, materiály, výrazové prostředky, příklady), až po současné textilní umění .
Zájmová výtvarná výchova – formy a metody, instituce. Oblastní a celostátní přehlídky

dětského výtvarného projevu, tuzemské a zahraniční soutěže, autorské pedagogické projekty (příklady z historie a ze současnosti). Tuzemské a zahraniční organizace zabývající se teorií a praxí výtvarné výchovy.

8. Gotická malba.
Akvarel, kvaš, tempera (příklady z historie výtvarného umění, významní představitelé jednotlivých technik).
Motivace ve výtvarné výchově. Psychologické předpoklady iniciace dětského výtvarného projevu, druhy a formy motivace dětské výtvarné tvorby.
9. Umění vrcholného středověku v českých zemích.
Kresba a její funkce od nejstarších dob po dnešek
Psychické procesy a výtvarný projev dítěte (senzibilita, myšlení, symbolické vyjadřování, exprese). Autenticita výtvarného projevu žáka.
10. Renesanční architektura v Itálii.
Charakteristika jednotlivých druhů keramiky, příklady z historie.
Námět ve výtvarné výchově. Výrazová hra jako cesta k objevování vlastního námětu. Role námětu ve výtvarném projektu a v koncepci dlouhodobého výukového programu na základní a střední škole. Námět výtvarné práce z pohledu mezioborových vztahů.
11. Renesanční sochařství v Itálii.
Majolika a fajáns v Evropě.
Vznik a historie INSEA. Osobnosti světové a české výtvarné pedagogiky vystupující na kongresech INSEA. Srovnání evropského a amerického modelu výchovy uměním (DBAE - Discipline Based Art oriented Education).
12. Renesanční malířství v Itálii.
Tisk z výšky, technický postup, výrazní představitelé tohoto média.
Klasické a netradiční formy prezentace dětské a studentské výtvarné práce. Specifika prezentace akčních edukativních činností. Hodnocení dětské a studentské výtvarné práce. Možnosti prezentace prostřednictvím nových médií.
13. Renesance v Zápálpi.
Olejomalba.
Muzejní výtvarná pedagogika u nás a v zahraničí. Galerijní animace a jiné formy zprostředkování uměleckého díla. Role výtvarné dílny konané v muzeu či v galerii.
14. Manýrismus a jeho evropská centra.
Techniky a materiály v tradiční a současné malbě.

Umělecko-pedagogické projekty. Příklady z praxe výtvarné pedagogiky. Rozšířená výchova, sociální plastika. Přesahy výtvarných projektů do speciální a sociální pedagogiky.
15. Barokní architektura.

Vztahy mezi materiálem a kompozicí, hmota, prostor, barva a struktura trojrozměrného díla.

Vztah umění a výtvarné pedagogiky. Přesah tvorby výtvarných umělců do oblastí edukace. Osudy výchovy uměním ve dvacátém století.

16. Barokní sochařství.

Objev porcelánu a jeho historie

Historie „výtvarného školení“ od starověku do konce 19. století. Platonovo a Aristotelovo pojetí umělecké výchovy, středověká výtvarná dílna – vztah mistra a žáka, vznik prvních uměleckých škol – akademií, romantický ideál výchovy a umění, kritika akademismu, počátky vzniku moderny jako inspirace umělecké výchovy.

17. Barokní malba.

Tisk z hloubky, technický postup, výrazní představitelé tohoto způsobu tisku.

Historie vyučování kreslení a „umělecké výchovy“ do první poloviny dvacátého století.

Hnutí za uměleckou výchovu. Svár psychologismu a logismu. Avantgardní výtvarná učiliště a edukativní experimenty v oblasti umělecké výchovy.

18. Malířství a sochařství 1. poloviny 19. století.

Písmo, základní pojmy a dělení.

Vývoj výtvarné výchovy po druhé světové válce. Vznik institucí a organizací zabývajících se teorií a praxí výchovy uměním. Specifika vývoje české výtvarné pedagogiky v 60., 70. a 80. letech (osobnosti).

19. Malířství a sochařství 2. poloviny 19. století.

Teorie barvy.

Psychologická didaktika a empirický výzkum ve výtvarné výchově – historie a současnost. Psychologická interpretace výtvarné práce v arteterapii.

20. Architektura 19. století.

Metodika kresby.

Výtvarní umělci moderny a dětský výtvarný projev. Úvahy umělců moderny o genezi uměleckých forem jako zdroj inspirace didaktiky výtvarné výchovy (Kleeův Pedagogický náčrtník a filozofie pedagogiky Bauhausu).

21. Evropské avantgardy.

Tisk z plochy, princip litografie, významné osobnosti tohoto média.

Typologie dětského výtvarného projevu a současné výukové metody. Individuální a skupinová práce ve výtvarné výchově.

22. Česká moderna.

Knihy a její úprava.

Metodické řady a projekty ve výtvarné výchově. Zhořovy „školy výtvarného myšlení“, role výtvarného projektu ve výuce výtvarné výchovy v pojetí Věry Roeselové.

23. Architektura 1. poloviny 20. století.
Techniky a materiály v tradičním i současném sochařství.
Smyslová a duchovní pedagogika v pojetí Jiřího Davida. Ekofilozofické aspekty současné výtvarné výchovy. Alternativní výtvarná pedagogika.
24. Architektura 2. poloviny 20. století.
Fotografické přístroje, typy, konstrukce, použití.
Charakteristika současné výtvarné výchovy, cíle, obsahy, metody a didaktické prostředky ve výtvarné výchově. Transformace obsahu nových kurikulárních dokumentů do praxe výtvarné výchovy (RVP – Člověk a kultura). Vztah výtvarné výchovy k hudební, dramatické a pohybové výchově.
25. Figurativní proudy a fenomén těla v umění 2. poloviny 20. století.
Práce s materiály v akčním umění. Zdobení těla, šperk.
Osobnosti současné výtvarné pedagogiky v evropském a světovém kontextu působení INSEA.
26. Racionální, geometrické a konceptuální tendence v umění 2. pol. 20. stol.
Keramická tvorba ve 20. století.
Významné osobnosti současné české výtvarné pedagogiky. Vývojové tendence didaktiky výtvarné výchovy.
27. Vývojové proudy v malířství a sochařství 2. poloviny 20. století.
Princip vzniku Č/B fotografického obrazu (negativ, pozitiv), princip vzniku barevného obrazu, základní principy digitální fotografie.
Role nových médií ve výtvarné výchově. Intermediální výukové modely ve výtvarné výchově.
28. Postmodernismus, pojem a jeho projevy ve výtvarném umění.
Iluzivní a volná kresba.
Symbol, archetyp a mýtus ve výtvarné výchově a v arteterapii. Hlubinně psychologický výklad dětské výtvarné práce.
29. Výtvarné umění olomouckého regionu od nejstarších dob po současnost.
DTP v grafickém designu.
Umění postmoderny jako inspirace výtvarného pedagoga. Interpretace současného uměleckého díla. Výchova ke kritickému myšlení a integrativní role výchovy uměním v soudobé společnosti. Multikulturalita, výtvarný projev a výchova.

Zkušební okruhy k SZZ z výtvarné výchovy pro ZUŠ

Státní závěrečná zkouška pro studenty Učitelství výtvarné výchovy pro střední školy a základní umělecké školy se skládá ze dvou částí. První je společná všem typům studia, druhá obsahuje problematiku pouze pro tento obor.

1. Mytologický námět ve výtvarné tvorbě, role báje, pověsti, mytologického příběhu a hrdiny v motivaci výtvarného vyjadřování. Psychologizace výtvarné tvorby skrze mytologii. Kontextualizace mytologie v umění moderny a postmoderny.
2. Fenomén prostoru v plošné, objektové, environmentální a akční tvorbě.
3. Bod, linie a plocha v kresbě a v grafice, klasické a novátorské přístupy k pojetí funkce základních vyjadřovacích prostředků výtvarného projevu.
4. Barva a světlo ve výtvarném projevu, jejich funkce a proměny jejich zobrazování.
5. Výtvarné dílo jako symbol a znak.
6. Role ornamentu ve výtvarném vyjadřování. Proměny interpretace ornamentu v různých historických epochách. Význam ornamentu v současném výtvarném umění.
7. Živly jako téma umělecké tvorby a jako námět umělecko-pedagogického projektu.
8. Zvíře jako námět klasické výtvarné práce a jako inspirace intermediálního projektu (srovnání).
9. Autobiografie a výtvarný projev. Výtvarné dílo jako sebereflexe a terapie.
10. Geneze výtvarného díla jako objektu. Klasické a netradiční materiály v objektové tvorbě.
11. Interaktivita v současném výtvarném projevu. Účast diváka na tvorbě artefaktu.
12. Environmentální projekt. Ekoart.
13. Hra a rituál v kontextu historického vývoje umění. Synkretická povaha umělecké reflexe světa.
14. Nová média ve výtvarné tvorbě. Intermediální výtvarné projekty.
15. Mezioborové umělecké projekty.
16. Sběratelství výtvarných artefaktů. Známé sbírky a osobnosti sběratelů. Role muzeí a galerií

v prezentaci výtvarných děl.

17. Koncepce výstav, kurátorství. Známí kurátoři výstavy současného výtvarného umění. Příklady tradičních a alternativních způsobů prezentace výtvarného díla.

Student vychází ze zvoleného okruhu, který může rozvést do širších souvislostí, zahrnujících i hlediska vlastní tvorby a jejich aplikaci ve výuce výtvarné výchovy.